

Zbiór Orzeczeń

WYROK SĄDU (druga izba)

z dnia 10 października 2014 r. *

Konkurencja — Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki — Europejski rynek szkła samochodowego — Decyzja stwierdzająca naruszenie art. 81 WE — Porozumienia w przedmiocie podziału rynków i wymiany szczególnie chronionych informacji handlowych — Rozporządzenie (WE) nr 1/2003 — Jednolite i ciągłe naruszenie — Uczestnictwo w naruszeniu

W sprawie T-68/09

Soliver NV, z siedzibą w Roulers (Belgia), reprezentowana przez adwokatów H. Gilliamsa, J. Bockena oraz T. Baumé,

strona skarżąca,

przeciwko

Komisji Europejskiej, reprezentowanej przez A. Bouqueta, M. Kellerbauera oraz F. Ronkesa Agerbeeka, działających w charakterze pełnomocników,

strona pozwana,

mającej za przedmiot żądanie stwierdzenia nieważności decyzji Komisji C(2008) 6815 wersja ostateczna z dnia 12 listopada 2008 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 81 [WE] i art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/39.125 – Szkło samochodowe), zmienionej decyzją Komisji C(2009) 863 wersja ostateczna z dnia 11 lutego 2009 r., w zakresie, w jakim dotyczy ona skarżącej, a tytułem żądania ewentualnego – żądanie obniżenia kwoty grzywny nałożonej na skarżącą w tej decyzji,

SĄD (druga izba),

w składzie: N.J. Forwood (sprawozdawca), prezes, F. Dehousse i J. Schwarcz, sędziowie,

sekretarz: N. Rosner, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 12 listopada 2013 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 W decyzji C(2008) 6815 wersja ostateczna z dnia 12 listopada 2008 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 81 [WE] i art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/39.125 – Szkło samochodowe), zmienionej decyzją Komisji C(2009) 863 wersja ostateczna z dnia 11 lutego 2009 r. (streszczenie

* Język postępowania: niderlandzki.

w Dz.U. 2009, C 173, s. 13) (zwanej dalej „zaskarżoną decyzją”), Komisja Wspólnot Europejskich stwierdziła w szczególności, że pewna liczba przedsiębiorstw, a wśród nich skarżąca, naruszyła art. 81 WE i art. 53 porozumienia EOG, uczestnicząc w różnych okresach między marcem 1998 r. a marcem 2003 r. w szeregu porozumień i uzgodnionych praktyk antykonkurencyjnych w sektorze szkła samochodowego w Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG) (art. 1 zaskarżonej decyzji).

- 2 Skarżąca, Soliver NV, jest niewielkim producentem szkła działającym w szczególności w sektorze samochodowym. Saint-Gobain Glass France SA, Saint-Gobain Sekurit Deutschland GmbH & Co. KG i Saint-Gobain Sekurit France SAS (zwane dalej łącznie „Saint-Gobain”), które również wniosły skargę o stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji (sprawa T-56/09), są spółkami zajmującymi się produkcją, obróbką i dystrybucją materiałów, w tym szkła samochodowego. Są one spółkami zależnymi w 100% od Compagnie de Saint-Gobain SA (zwanej dalej „Compagnie”), która także dochodzi stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji (sprawa T-73/09). Pilkington Group Ltd skupia w szczególności spółki: Pilkington Automotive Ltd, Pilkington Automotive Deutschland GmbH, Pilkington Holding GmbH i Pilkington Italia SpA (zwane dalej łącznie „Pilkington”). Pilkington, która również wniosła skargę o stwierdzenie nieważności tej decyzji (sprawa T-72/09), jest jednym z największych wytwórców szkła i produktów do szyb na świecie, w szczególności w sektorze samochodowym.
- 3 Asahi Glass Co. Ltd (zwana dalej „Asahi”) jest wytwórcą szkła, produktów chemicznych i części elektronicznych z siedzibą w Japonii. Asahi posiada wszystkie akcje belgijskiego przedsiębiorstwa działającego w branży szkła – Glaverbel SA/NV (zwanego dalej „Glaverbel”), zaś to przedsiębiorstwo posiada 100% akcji AGC Automotive France (zwanej dalej „AGC” lub „AGC/Splintex”). Przed dniem 1 stycznia 2004 r. AGC działała pod firmą Splintex Europe SA (zwana dalej „Splintex” lub „AGC/Splintex”). Asahi, która jest jednym z adresatów zaskarżonej decyzji, nie wniosła skargi na tę decyzję.
- 4 Dochodzenie, które doprowadziło do wydania zaskarżonej decyzji, zostało wszczęte w wyniku przekazania Komisji – przez niemieckiego adwokata działającego na rzecz anonimowego klienta – korespondencji zawierającej informacje dotyczące porozumień i uzgodnionych praktyk różnych przedsiębiorstw działających w branży produkcji i dystrybucji szkła samochodowego.
- 5 W lutym i marcu 2005 r. Komisja przeprowadziła kontrole w pomieszczeniach skarżącej oraz Saint-Gobain, Compagnie, Pilkington i AGC. Komisja zajęła podczas tych kontroli szereg dokumentów i plików.
- 6 W wyniku tych kontroli Asahi i Glaverbel oraz ich spółki zależne objęte dochodzeniem (zwane dalej łącznie „wnioskującą o złagodzenie sankcji”) złożyły wniosek o zwolnienie z grzywny lub obniżenie kwoty grzywny zgodnie z obwieszczeniem Komisji w sprawie zwolnienia z grzywien oraz zmniejszania grzywien w przypadkach karteli (Dz.U. 2002, C 45, s. 3). Wniosek o warunkowe zwolnienie z grzywny został odrzucony przez Komisję w dniu 19 lipca 2006 r. Komisja poinformowała jednak wnioskującą o złagodzenie sankcji, że zamierza jej przyznać obniżkę w wysokości 30–50% grzywny, która zostałaby na nią normalnie nałożona, zgodnie z pkt 26 jej obwieszczenia w sprawie zwolnienia z grzywien oraz zmniejszania grzywien w przypadkach karteli.
- 7 Między dniem 26 stycznia 2006 r. a dniem 2 lutego 2007 r. Komisja zwróciła się z żądaniami udzielenia informacji do skarżącej oraz do Saint-Gobain, Compagnie, Pilkington, Asahi, Glaverbel i AGC na mocy art. 18 rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 [WE] i 82 [WE] (Dz.U. 2003, L 1, s. 1). Przedsiębiorstwa te odpowiedziały na te różne żądania.
- 8 Ponadto Komisja skierowała także na tej samej podstawie żądania udzielenia informacji do szeregu producentów samochodów, włoskiego producenta autokarów oraz dwóch stowarzyszeń zawodowych przemysłu szklarskiego, którzy również udzielili na nie odpowiedzi.

- 9 W dniu 18 kwietnia 2007 r. Komisja wydała pismo w sprawie przedstawienia zarzutów dotyczące jednolitego i ciągłego naruszenia polegającego na porozumieniach lub uzgodnionych praktykach pomiędzy producentami szkła samochodowego, zmierzających do podziału umów dotyczących dostaw dla producentów samochodów. Owo pismo w sprawie przedstawienia zarzutów zostało doręczone skarżącej oraz Saint-Gobain, Compagnie, Pilkington, Asahi, Glaverbel i AGC. Każde z przedsiębiorstw będących adresatami tego pisma miało dostęp do akt sprawy i zostało wezwane przez Komisję do przedstawienia swych uwag w tym względzie. W dniu 24 września 2007 r. Komisja przeprowadziła przesłuchanie, w którym uczestniczyli wszyscy wspomniani adresaci.

Zaskarżona decyzja

- 10 W dniu 12 listopada 2008 r. Komisja wydała zaskarżoną decyzję. Jeśli chodzi o skarżącą, Komisja uznała, że przedsiębiorstwo to uczestniczyło w naruszeniu od dnia 19 listopada 2001 r. do dnia 11 marca 2003 r. [art. 1 lit. d) zaskarżonej decyzji]. Komisja nałożyła na nią grzywnę w wysokości 4 396 000 EUR [art. 2 lit. d) zaskarżonej decyzji].
- 11 Co się tyczy Saint-Gobain i Compagnie, Komisja stwierdziła, że uczestniczyły one w porozumieniach i uzgodnionych praktykach wymienionych w pkt 1 powyżej od dnia 10 marca 1998 r. do dnia 11 marca 2003 r. [art. 1 lit. b) zaskarżonej decyzji] oraz nałożyła na nie obowiązek „solidarnej” zapłaty grzywny w wysokości 896 mln EUR [art. 2 lit. b) zaskarżonej decyzji].
- 12 Asahi oraz jej spółki zależne prowadzące działalność w sektorze szkła samochodowego, w przypadku których przyjęto, że uczestniczyły w naruszeniu od dnia 18 maja 1998 r. do dnia 11 marca 2003 r., zostały skazane na „solidarną” zapłatę grzywny w wysokości 113,5 mln EUR [art. 1 lit. a) i art. 2 lit. a) zaskarżonej decyzji].
- 13 Wreszcie co się tyczy Pilkington, Komisja stwierdziła, że przedsiębiorstwo to uczestniczyło w spornych porozumieniach i uzgodnionych praktykach od dnia 10 marca 1998 r. do dnia 3 września 2002 r. [art. 1 lit. c) zaskarżonej decyzji]. Nałożyła na nie grzywnę w wysokości 370 mln EUR [art. 2 lit. c) zaskarżonej decyzji].
- 14 W zaskarżonej decyzji Komisja stwierdza, że szczególne cechy rynku szkła samochodowego, mianowicie zwłaszcza istotne wymogi techniczne oraz wysoki stopień innowacji, faworyzują zintegrowanych dużych dostawców o zasięgu międzynarodowym. AGC, Pilkington i Saint-Gobain zaliczają się do głównych producentów szkła samochodowego na świecie, którzy w chwili wydania zaskarżonej decyzji pokrywali łącznie około 76% światowego popytu na szkło przeznaczone na rynek pierwszego montażu (montażu szkła samochodowego w fabryce, w chwili składania samochodu). Komisja wskazuje także na znaczną wartość wymiany pomiędzy państwami członkowskimi i państwami członkowskimi Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA), które są członkami EOG, w sektorze szkła samochodowego. Producenci samochodów negocjowali ponadto umowy kupna w zakresie dostaw szkła samochodowego na poziomie EOG.
- 15 Z zaskarżonej decyzji wynika też, że dostawcy szkła samochodowego, których dotyczyło dochodzenie Komisji, kontrolowali w sposób ciągły swoje odnośne udziały w rynku w okresie trwania naruszenia, nie tylko przypadające „na samochód”, to jest w odniesieniu do wielkości sprzedaży modelu samochodu, ale także globalnie, dla wszystkich samochodów.
- 16 Pilkington, Saint-Gobain i AGC (lub AGC/Splintex) (zwane dalej „klubem”) uczestniczyły w związku z tym w trójstronnych spotkaniach, nazywanych czasem „spotkaniami klubu”. Spotkania te, organizowane na zmianę przez każde z tych przedsiębiorstw, odbywały się w hotelach w różnych miastach, w prywatnych rezydencjach należących do pracowników tych przedsiębiorstw oraz

w lokalach stowarzyszeń zawodowych Groupement européen de producteurs de verre plat (europejskie stowarzyszenie producentów szkła płaskiego, GEPVP) i Associazione nazionale degli industriali del vetro (krajowe stowarzyszenie producentów szkła, Assovetro).

- 17 Owi konkurenci organizowali również spotkania dwustronne i utrzymywali dwustronne kontakty w celu przedyskutowania dostaw szkła samochodowego dla aktualnych modeli oraz przygotowania dostaw dla przyszłych modeli. Te różne spotkania lub kontakty dotyczyły oceny i kontroli udziałów w rynku, podziału dostaw szkła samochodowego dla producentów, wymiany informacji na temat cen, wymiany innych szczególnie chronionych informacji handlowych oraz koordynacji strategii tych różnych konkurentów w dziedzinie ustalania cen i dostaw do klientów.
- 18 Pierwsze z tych dwustronnych spotkań, w którym uczestniczyły Saint-Gobain i Pilkington, odbyło się w dniu 10 marca 1998 r. w hotelu Hyatt Regency na lotnisku Charles'a de Gaulle'a w Paryżu we Francji. Pierwsze spotkanie trójstronne odbyło się natomiast na wiosnę 1998 r. w Königswinter w Niemczech w prywatnej rezydencji osoby odpowiedzialnej za dużych klientów w ówczesnej Splintex (AGC). Spotkania te były poprzedzone rozpoznawczymi kontaktami pomiędzy Saint-Gobain i Pilkington od 1997 r., których przedmiotem była harmonizacja techniki przyciemnianych szyb produkowanych przez te przedsiębiorstwa w odniesieniu do koloru, grubości i przepuszczalności światła. Komisja nie włączyła jednak tych kontaktów do spornego kartelu, biorąc pod uwagę okoliczność, że dotyczyły one głównie zaawansowanego etapu w łańcuchu produkcji szkła płaskiego, przed jego przekształceniem w szkło samochodowe.
- 19 Komisja wskazała w zaskarżonej decyzji prawie 90 spotkań i kontaktów między wiosną 1998 r. i marcem 2003 r. Ostatni kontakt trójstronny, w którym uczestniczyła między innymi skarżąca, miał miejsce w dniu 21 stycznia 2003 r., podczas gdy ostatnie spotkanie dwustronne odbyło się w drugiej połowie marca 2003 r. pomiędzy Saint-Gobain i AGC. W celach identyfikacji uczestnicy używali podczas tych spotkań i kontaktów skrótów i zakodowanych nazw.
- 20 Zgodnie z zaskarżoną decyzją uczestnictwo skarżącej w kartelu rozpoczęło się w dniu 19 listopada 2001 r. Saint-Gobain kontaktowała się ze skarżącą od 2000 r. w celu wzięcia udziału w spornym kartelu. Początkowi uczestnicy kartelu, mianowicie Saint-Gobain, Pilkington i AGC, wykorzystali w tym celu zależność skarżącej od producentów surowców, ponieważ skarżąca nie była zdolna do samodzielnej produkcji szkła płaskiego.
- 21 W myśl zaskarżonej decyzji globalny plan kartelu polegał na podziale dostaw szkła samochodowego pomiędzy uczestników kartelu, zarówno w odniesieniu do istniejących umów na dostawy, jak i nowych umów. Ten plan miał zagwarantować uczestnikom stabilność udziałów w rynku. Aby osiągnąć ów cel, podczas spotkań i kontaktów wskazanych w pkt 16–20 powyżej uczestnicy wymieniali informacje dotyczące cen oraz inne istotne dane, a także koordynowali swe polityki ustalania cen i dostaw dla klientów. W szczególności uzgodnienia dotyczyły odpowiedzi na kierowane przez producentów samochodów zapytania odnoszące się do oferty cenowej w celu wywarcia wpływu na dokonany przez tych ostatnich wybór dostawcy szkła lub kilku dostawców w przypadków dostaw wielokrotnych. Uczestnicy stosowali w tym względzie dwa środki wpływania na przydzielenie umowy dostawy przewidzianemu producentowi, mianowicie albo nie przedstawiano żadnej oferty, albo składano fikcyjne oferty, to jest oferty zawierające ceny wyższe od cen tego producenta. W celu zagwarantowania, by globalna sytuacja podaży na poziomie EOG była zgodna z przewidzianym podziałem, gdy zachodziła taka potrzeba, podejmowano środki wyrównawcze w formie rekompensaty przyznawanej jednemu lub kilku uczestnikom. Jeśli środki wyrównawcze miały wpłynąć na umowy na dostawy będące w toku, konkurenci w celu zapewnienia równowagi udziałów w rynku stosowali proceder polegający na tym, że informowali producentów samochodów, iż wystąpiły problemy techniczne lub brak surowców, które utrudniały dostawę zamówionych artykułów, oraz sugerowali im skontaktowanie się w zastępstwie z innym dostawcą.

- 22 W celu utrzymania przewidzianego podziału umów uczestnicy kartelu uzgodnili wielokrotnie obniżki cen przyznawane producentom samochodów w zależności od osiągniętego wzrostu produktywności, a także ewentualne podwyżki cen w odniesieniu do modeli samochodów, których poziom produkcji był niższy niż przewidywany. Porozumiewali się ponadto w razie potrzeby w celu ograniczenia ujawniania producentom samochodów informacji dotyczących ich rzeczywistych kosztów produkcji z zamiarem uniknięcia zbyt częstych żądań obniżki cen ze strony tych ostatnich.
- 23 Uzgodnienia zmierzające do zapewnienia stabilności udziałów w rynku były możliwe w szczególności ze względu na przejrzystość rynku dostaw szkła samochodowego. Rozwój udziałów w rynku został obliczony na podstawie kosztów produkcji i przewidywanej sprzedaży z uwzględnieniem istniejących umów na dostawy.
- 24 Komisja wskazuje w zaskarżonej decyzji, że wnioskująca o złagodzenie sankcji potwierdziła, iż najpóźniej od 1998 r. przedstawiciele Splintex uczestniczyli wraz z niektórymi konkurentami w działaniach nielegalnych z punktu widzenia prawa konkurencji. Ponadto niepodważanie przez Saint-Gobain prawdziwości faktów wymienionych w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów należy rozumieć jako zgodę ze strony tego przedsiębiorstwa na dokonany przez Komisję opis treści spornych spotkań i kontaktów.
- 25 Pilkington, Saint-Gobain i AGC uzgodniły wreszcie na spotkaniu w dniu 6 grudnia 2001 r. nową metodę obliczania stosowaną do podziału i ponownego przydzielenia umów na dostawy.
- 26 Na podstawie tego zbioru wskazówek Komisja uznała skarżącą oraz Saint-Gobain, Compagnie, Pilkington i wnioskującą o złagodzenie sankcji za odpowiedzialne za jednolite i ciągłe naruszenie art. 81 WE i art. 53 porozumienia EOG.
- 27 Według Komisji uzgodnienia dokonane przez te strony stanowią w rozumieniu tych przepisów porozumienia lub uzgodnione praktyki, które zakłóciły konkurencję na rynku dostaw szkła samochodowego. Naruszenie to było jednolite i ciągłe, ponieważ uczestnicy kartelu wyrazili wspólną wolę określonego zachowania na rynku i przyjęli wspólny plan ograniczający ich indywidualną autonomię handlową poprzez rozdział dostaw szkła samochodowego przeznaczonego do samochodów osobowych i lekkich samochodów użytkowych, a także poprzez fałszowanie cen tych szyb w celu zapewnienia globalnej stabilności na tym rynku i utrzymania na nim sztucznie zawyżonych cen. Częstotliwość i nieprzerwany charakter tych spotkań i kontaktów na przestrzeni pięciu lat spowodowały, że wszyscy więksi producenci samochodów osobowych i lekkich samochodów użytkowych w EOG byli objęci tym kartelem.
- 28 Komisja uznała ponadto, że nic nie wskazywało na to, aby porozumienia i uzgodnione praktyki pomiędzy dostawcami szkła samochodowego przyczyniały się do polepszenia wydajności albo promowały postęp techniczny lub gospodarczy w sektorze szkła samochodowego, co mogłoby uzasadniać zastosowanie art. 81 ust. 3 WE.
- 29 Jeśli chodzi o czas trwania naruszenia, Komisja uznała, że skarżąca uczestniczyła w nim od dnia 19 listopada 2001 r. do dnia 11 marca 2003 r. Komisja przyjęła natomiast, że Saint-Gobain i Compagnie brały udział w naruszeniu od dnia 10 marca 1998 r. do dnia 11 marca 2003 r. Komisja uznała, że Pilkington uczestniczyła w naruszeniu w okresie od dnia 10 marca 1998 r. do dnia 3 września 2002 r.
- 30 Jeśli chodzi o obliczenie kwoty grzywien, Komisja ustaliła w pierwszej kolejności wartość sprzedaży szyb samochodowych dokonanej przez każde uczestniczące przedsiębiorstwo na terenie EOG, związaną bezpośrednio lub pośrednio z naruszeniem. Wprowadziła w tym względzie podział na kilka okresów. Co się tyczy okresu rozpoczynającego się w marcu 1998 r. i kończącego się w dniu 30 czerwca 2000 r., uznanego za okres „rośnięcia w siłę”, stwierdziła ona, że dysponuje dowodami naruszenia jedynie w odniesieniu do części europejskich producentów samochodów. Komisja uwzględniła zatem

w odniesieniu do tego okresu jedynie sprzedaż szkła samochodowego producentom, w zakresie których posiadała bezpośrednie dowody na to, że byli objęci kartelem. Jeśli chodzi o okres pomiędzy dniem 1 lipca 2000 r. i dniem 3 września 2002 r., Komisja zauważyła, że producenci objęci kartelem reprezentowali co najmniej 90% sprzedaży na terenie EOG. Uznała zatem, że w odniesieniu do tego okresu należy uwzględnić całą sprzedaż szkła samochodowego na terenie EOG dokonaną przez adresatów decyzji. Wreszcie w ostatnim okresie naruszenia, to jest pomiędzy dniem 3 września 2002 r. i marcem 2003 r., działania klubu zostały spowolnione w wyniku odejścia Pilkington. W konsekwencji Komisja zdecydowała się uwzględnić dla tego okresu wyłącznie sprzedaż producentom samochodowym, w zakresie których posiadała bezpośrednie dowody kartelu. Obliczono następnie dla każdego odnośnego dostawcy szkła samochodowego średnią roczną ważoną wynikającą z tych wielkości sprzedaży poprzez podzielenie wartości sprzedaży wymienionej powyżej przez liczbę miesięcy uczestnictwa w naruszeniu oraz poprzez pomnożenie wyniku przez 12.

- 31 Komisja wskazała następnie, że omawiane naruszenie polegające na podziale klientów należało do najpoważniejszych ograniczeń konkurencji. Biorąc pod uwagę charakter tego naruszenia, jego zakres geograficzny i łączny udział w rynku posiadany przez uczestniczące w nim przedsiębiorstwa, Komisja w celu obliczenia podstawowej kwoty grzywny uwzględniła udział wynoszący 16% wartości sprzedaży każdego uczestniczącego przedsiębiorstwa, pomnożony przez liczbę lat uczestnictwa w naruszeniu. Podstawowa kwota grzywny została ponadto – w celu zapewnienia skutku odstraszającego – powiększona o „prawo wejścia” ustalone na 16% wartości sprzedaży.
- 32 W dniu 11 lutego 2009 r. Komisja wydała decyzję C(2009) 863 wersja ostateczna zawierającą sprostowanie zaskarżonej decyzji w kilku punktach.

Przebieg postępowania i żądania stron

- 33 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 18 lutego 2009 r. skarżąca wniosła niniejszą skargę.
- 34 Ze względu na zmianę składu izb Sądu sędzia sprawozdawca został przydzielony do drugiej izby, której w rezultacie przekazana została niniejsza sprawa.
- 35 Na rozprawie w dniu 12 listopada 2013 r. wysłuchano wystąpień stron i ich odpowiedzi na pytania Sądu.
- 36 Skarżąca wnosi do Sądu o:
- stwierdzenie nieważności art. 1 zaskarżonej decyzji w dotyczącym jej zakresie;
 - stwierdzenie nieważności art. 2 zaskarżonej decyzji w dotyczącym jej zakresie;
 - tytułem żądania ewentualnego – istotne obniżenie kwoty nałożonej na nią grzywny;
 - obciążenie Komisji kosztami postępowania.
- 37 Komisja wnosi do Sądu o:
- oddalenie skargi jako bezzasadnej;
 - obciążenie skarżącej kosztami postępowania.

Co do prawa

- 38 Skarżąca podnosi kilka zarzutów, przy czym pierwszy dotyczy błędu, jakiego miała dopuścić się Komisja, uznając, że skarżąca brała udział w jednolitym i ciągłym naruszeniu, które jest przedmiotem zaskarżonej decyzji. Należy zbadać w niniejszej sprawie ów zarzut.

Argumenty stron

- 39 Zdaniem skarżącej Komisja nie wykazała, w ramach zbioru precyzyjnych i zgodnych poszlak, że skarżąca miała zamiar przyczynić się poprzez swoje zachowanie do realizacji wspólnych celów, do których dążyli uczestnicy spornego kartelu, że wiedziała ona o działaniach planowanych lub podjętych przez inne przedsiębiorstwa w dążeniu do tych samych celów lub że mogła je rozsądnie przewidzieć i że była gotowe zaakceptować związane z nimi ryzyko.
- 40 Poza faktem, że naruszenie rozpoczęło się ponad cztery lata przed nawiązaniem z AGC/Splintex pierwszych kontaktów, które są zarzucane skarżącej, Komisja przyznała, że skarżąca ani nie uczestniczyła w jednym z wielu dwustronnych lub trójstronnych spotkań klubu, ani nie była podczas nich reprezentowana. Ponadto Komisja nie wykazała, że skarżąca wiedziała, iż jej zachowanie wpisywało się w ramy ogólnego planu opracowanego wcześniej przez pozostałych uczestników.
- 41 Skarżąca przypomina w tym względzie, że na początku 2001 r. Saint-Gobain, Pilkington i AGC jednocześnie znacząco podniosły ceny, jakich żądały od niej w zamian za dostawy szkła płaskiego, które stanowi surowiec, przy użyciu którego produkuje ona szyby samochodowe. Zdaniem skarżącej sama ta okoliczność nie pozwalała jej jednak sądzić, że owe przedsiębiorstwa zawarły szczegółowe i zorganizowane porozumienia dotyczące, po pierwsze, podziału umów, oferowanych cen oraz przyznawanych obniżek, a po drugie, opracowania oraz stosowania mechanizmów kontroli i kompensacji, co więcej, obejmujące wszystkich producentów samochodów, ani nie pozwalała uświadomić sobie, że trzech duży producenci szkła samochodowego organizowali bardzo regularnie spotkania w sprawie tych porozumień. Dokumenty znalezione u skarżącej pozwalają co najwyżej wykazać, że wiedziała ona o tym, iż inne przedsiębiorstwa, takie jak Saint-Gobain i AGC, utrzymywały pewne kontakty, które były niewłaściwe z punktu widzenia prawa konkurencji.
- 42 Tak więc w celu wykazania uczestnictwa skarżącej w kartelu Komisja niesłusznie oparła się w szczególności na odniesieniach do skarżącej zawartych w notatkach sporządzonych przez pracowników Saint-Gobain, Pilkington i AGC. Owe odniesienia można bowiem wytłumaczyć tym, że ci trzech duży producenci szkła dostarczali skarżącej szkło płaskie, dzięki czemu dobrze znali jej zdolności produkcyjne, a ponadto dysponowali informacjami na temat producentów samochodów, którym dostarczała ona szyby, takich jak Volkswagen i Fiat.
- 43 Żaden z dowodów przedstawionych przez Komisję w zaskarżonej decyzji lub w toku postępowania sądowego nie pozwala na podważenie tych krytycznych stwierdzeń. Dotyczy to również w szczególności odręcznego sprawozdania relacjonującego rozmowę telefoniczną w maju 2002 r. między pracownikiem skarżącej odpowiedzialnym za sprzedaż a przedstawicielem Saint-Gobain. Ani ów dokument, ani różne rozmowy telefoniczne z AGC nie pozwalają bowiem wykazać, że skarżąca zawarła porozumienie z pozostałymi przedsiębiorstwami produkującymi szyby samochodowe, dotyczące podziału umów na dostawy różnych szyb przeznaczonych do Volkswagena Passata. Z akt Komisji wynika natomiast, że Saint-Gobain, Pilkington i AGC postanowiły, iż umowa ta zostanie objęta podziałem w zakresie dostaw identycznym z podziałem, który obowiązywał w odniesieniu do poprzedniego modelu tego samochodu, obejmującym zatem dostawę szyb przez skarżącą. Udzielenie skarżącej przez Volkswagena zamówienia na dostawę niektórych szyb przeznaczonych do nowego Volkswagena Passata wynika wyłącznie z doskonałej jakości szkła, które dostarczała ona dla poprzedniego modelu po konkurencyjnej cenie. Decyzja ta nie jest zatem następstwem ewentualnego porozumienia w sprawie podziału rynku, w którym skarżąca miała uczestniczyć. Ponadto owo

sprawozdanie wskazuje, że skarżąca nie uczestniczyła w żadnym porozumieniu, jeśli chodzi o umowę dotyczącą nowego Opla Frontery. Wreszcie jeśli chodzi o umowę dotyczącą Lancii Lybry (samochód produkowany przez grupę Fiat), z rzeczonego sprawozdania wynika jedynie, że Saint-Gobain negatywnie zareagowała na podjętą przez skarżącą próbę uzyskania tego zamówienia. Owo zastraszenie nie dowodzi jednak w ogóle tego, że skarżąca uczestniczyła w ewentualnym porozumieniu dotyczącym tej umowy.

- 44 Co się tyczy kontaktów między skarżącą a AGC dotyczących producentów samochodów Fiat i Iveco w listopadzie i grudniu 2001 r., skarżąca potwierdza ich niestosowny charakter, jednak twierdzi, że nie doprowadziły one do zawarcia jakiegokolwiek nielegalnego porozumienia. Skarżąca dodaje, że owe kontakty nie miały w żadnym razie związku z kartelem wskazanym w zaskarżonej decyzji. Podkreśla ona ponadto, że AGC przedstawiła ją w ramach oświadczeń składanych przez tę ostatnią w kontekście programu łagodzenia sankcji jako podmiot trzeci względem kartelu między trzema dużymi producentami szkła samochodowego.
- 45 Skarżąca stwierdza wreszcie, że Komisja nie może powoływać się w niniejszej sprawie na orzecznictwo zobowiązujące przedsiębiorstwo biorące udział w spotkaniach, podczas których zawierane są tajne antykonkurencyjne porozumienia, do publicznego odcięcia się od treści tych spotkań, aby móc uniknąć odpowiedzialności ponoszonej z uwagi na omawiane porozumienia. Skarżąca uważa bowiem, że skoro nie uczestniczyła w żadnym ze spotkań klubu, nie wiedziała o istnieniu systematycznych i szczegółowych porozumień dotyczących całego rynku szkła samochodowego w EOG, zawartych przez Saint-Gobain, Pilkington i AGC, co wyklucza stosowanie omawianego orzecznictwa.
- 46 Komisja nie zgadza się z tymi argumentami. Jej zdaniem skarżąca była świadoma ogólnych ram, w które wpisywały się jej dwustronne kontakty z Saint-Gobain i AGC, oraz celu koordynacji na rynku zamierzonego przez uczestników kartelu.
- 47 Komisja podkreśla, że skarżąca podjęła szereg kontaktów pozwalających na wykazanie jej uczestnictwa w jednolitym i ciągłym naruszeniu. Owe kontakty miały miejsce pod koniec 2001 r. (z AGC), w maju 2002 r. (z Saint-Gobain) oraz w ciągu pierwszego kwartału 2003 r. (z AGC).
- 48 Jeśli chodzi o 2001 r., Komisja wskazuje, że z notatek wyjaśniających sporządzonych przez byłego dyrektora departamentu „Produkcja” skarżącej wynika, że przedstawiciel tej ostatniej, D., prowadził rozmowy z AGC w sprawie uzyskania umów na dostawy szyb dla Fiata oraz dla jego spółki zależnej Iveco. Zdaniem Komisji owe notatki dowodzą tego, że skarżąca zgodziła się nie konkurować z AGC w zakresie uzyskania umów na dostawy dla Fiata, ale zażądała, by w zamian AGC podniosła swe ceny względem Iveco.
- 49 Następnie co się tyczy 2002 r., Komisja przedstawia sprawozdanie z rozmowy telefonicznej w dniu 29 maja 2002 r. między K.H., pracownikiem skarżącej odpowiedzialnym za sprzedaż, i pracownikami Saint-Gobain, z którego to sprawozdania wynika, że skarżąca wiedziała o kartelu między trzema dużymi producentami szkła samochodowego.
- 50 Wreszcie jeśli chodzi o 2003 r., Komisja opiera się na notatkach wyjaśniających pracownika AGC, z których wynika, że owo przedsiębiorstwo i skarżąca nawiązały z sobą kontakt w celu omówienia umowy na dostawy szyb bocznych przeznaczonych dla nowego modelu Volkswagena Passata.
- 51 Te różne wskazówki wystarczają, by wykazać uczestnictwo skarżącej w kartelu, w szczególności w kontekście, w którym często okazuje się konieczne odtworzenie pewnych szczegółowych informacji w drodze dedukcji. Fakt, że przedsiębiorstwo nie uczestniczyło we wszystkich działaniach składających się na kartel lub że odgrywało jedynie pomniejszą rolę w tych działaniach, w które było zaangażowane, nie ma znaczenia w ramach wykazania jego uczestnictwa w naruszeniu. Ma to miejsce w niniejszej

sprawie tym bardziej, że skarżąca jest podmiotem o mniejszym znaczeniu na rynku właściwym, w związku z czym nie było konieczne wyrażne koordynowanie wszystkich przypadków przyznania umów z tym przedsiębiorstwem w ramach kartelu.

- 52 Komisja uważa natomiast, że w braku kartelu skarżąca nie mogłaby zawrzeć porozumienia z AGC/Splintex dotyczącego dostaw szkła samochodowego dla Fiata. Wynika stąd, że zawierając owo porozumienie, jak również porozumienie z Saint-Gobain w sprawie Volkswagena Passata, skarżąca mogła przynajmniej rozsądnie zakładać, że porozumienia te składały się na szerszy ogólny plan polegający na podziale dostaw szkła samochodowego i na utrzymaniu stabilności udziałów w rynku uczestniczących przedsiębiorstw. Okoliczności, w których skarżąca podjęła decyzję o uczestniczeniu w naruszeniu, nie mają w tym względzie znaczenia.
- 53 Niniejsza sprawa różni się ponadto od stanu faktycznego opisanego w wyroku Sądu z dnia 20 marca 2002 r. w sprawie T-28/99 Sigma Technologie przeciwko Komisji, Rec. s. II-1845, która charakteryzuje się tym, że kartel stanowił złożoną strukturę działającą na szczeblach krajowych i na poziomie europejskim. Komisja podnosi też, że wprawdzie z jednego z oświadczeń wnioskującej o złagodzenie sankcji wynika, że ta ostatnia określiła skarżącą jako podmiot trzeci względem kartelu, jednak owo oświadczenie zostało złożone w odniesieniu do przyznania konkretnej umowy, w związku z czym nie można doszukiwać się w tym oświadczeniu dowodu na to, że skarżąca pozostawała całkowicie poza kartelem.
- 54 Wreszcie Komisja przypomina, że – jak wskazała w motywie 89 zaskarżonej decyzji – już przed dniem, w którym uczestnictwo skarżącej w kartelu zostało uwzględnione, trzech duży producenci szkła samochodowego przewidzieli przyznanie jej umów na dostawy szyb, a tym samym przewidzieli dla niej rolę w realizacji ogólnego planu kartelu. Komisja zilustrowała to stwierdzenie, nawiązując, po pierwsze, do spotkania między pracownikami Saint-Gobain i AGC, które odbyło się w dniu 27 października 2000 r. w hotelu na lotnisku w Brukseli w Belgii, dotyczącego między innymi podziału dostaw szyb przeznaczonych dla samochodu Audi A6, a po drugie, do spotkania między pracownikami Saint-Gobain, Pilkington i AGC/Splintex, które odbyło się w dniu 9 listopada 2000 r. w hotelu na lotnisku Charles'a-de-Gaulle'a w Paryżu, dotyczącego między innymi przyznania umowy na dostawy szyb bocznych przeznaczonych dla Fiata Punto. Komisja dodała jeszcze podczas rozprawy, że chociaż te nawiązania do skarżącej dotyczyły zdarzeń mających miejsce przed dniem, w którym stwierdzone zostało jej uczestnictwo w naruszeniu, potwierdzają one to, że skarżąca wiedziała lub bezwzględnie musiała wiedzieć o istnieniu kartelu całościowego między trzema dużymi producentami szkła samochodowego.

Ocena Sądu

W przedmiocie zasadności argumentacji skarżącej

– Uwagi wstępne i przypomnienie zasad

- 55 Z zaskarżonej decyzji wynika, że sporne porozumienie polegało na uzgodnionym podziale umów dotyczących dostaw szkła samochodowego dla prawie wszystkich producentów samochodów w EOG poprzez koordynację polityki cenowej oraz polityki przyznawania zniżek, jak również strategii dostaw dla klientów. Zgodnie z rzeczoną decyzją celem tego kartelu, który istniał od marca 1998 r. do marca 2003 r., było zapewnienie ogólnej stabilności udziałów w rynku poszczególnych uczestników. Owi konkurenci organizowali regularnie spotkania nie tylko w celu omówienia kwestii przyznawania przyszłych umów na dostawy, ale również w celu zapewnienia kontroli realizacji decyzji podjętych w ramach wcześniejszych spotkań i kontaktów. Gdy uzgodniony wcześniej podział nie wystarczył, by zagwarantować uczestnikom stabilność udziałów w rynku, zdecydowano o podjęciu środków

wyrównawczych w formie wzajemnych rekompensat. Komisja uważa, że skoro te różne kontakty o znamionach zмовy były uzasadnione w szczególności wspólnym celem gospodarczym, stanowiły one jednolite i ciągle naruszenie art. 81 ust. 1 WE.

- 56 Skarżąca, która na rynku szkła samochodowego jest podmiotem znacznie mniejszym niż Saint-Gobain, Pilkington i AGC, kwestionuje przede wszystkim swe uczestnictwo w tym jednolitym i ciągłym naruszeniu. Wprawdzie przyznaje, że utrzymywała pewne niestosowne kontakty z konkurentami, twierdzi jednak w istocie, iż nie uczestniczyła w żadnym ze spotkań klubu założonego przez wspomnianych producentów, w ciągu których mogła zostać poinformowana o ogólnym planie kartelu, jak również o jego elementach składowych.
- 57 Należy przypomnieć w tym względzie, że zważywszy na charakter omawianych naruszeń, jak również na charakter i stopień surowości związanych z nimi sankcji, zasada domniemania niewinności wynikająca między innymi z art. 48 ust. 1 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej oraz z art. 6 ust. 2 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (zwanej dalej „EKPC”), stosuje się w szczególności do postępowań dotyczących naruszeń reguł konkurencji mających zastosowanie do przedsiębiorstw, które to postępowania mogą prowadzić do wymierzenia grzywien lub okresowych kar pieniężnych (zobacz podobnie wyroki Trybunału z dnia 8 lipca 1999 r.: w sprawie C-199/92 P Hüls przeciwko Komisji, Rec. s. I-4287, pkt 149, 150; w sprawie C-235/92 P Montecatini przeciwko Komisji, Rec. s. I-4539, pkt 175, 176; wyrok Sądu z dnia 12 września 2007 r. w sprawie T-36/05 Coats Holdings i Coats przeciwko Komisji, pkt 70).
- 58 Wynika stąd, po pierwsze, że Komisja ma obowiązek przedstawić dowody pozwalające wykazać w sposób wymagany prawem zaistnienie okoliczności faktycznych składających się na naruszenie art. 81 WE (wyroki Trybunału: z dnia 17 grudnia 1998 r. w sprawie C-185/95 P Baustahlgevebe przeciwko Komisji, Rec. s. I-8417, pkt 58; z dnia 8 lipca 1999 r. w sprawie C-49/92 P Komisja przeciwko Anic Partecipazioni, Rec. s. I-4125, pkt 86), a po drugie, że jeżeli sąd ma wątpliwości, to należy je rozpatrywać na korzyść przedsiębiorstwa będącego adresatem decyzji stwierdzającej takie naruszenie (zobacz wyrok Sądu z dnia 24 marca 2011 r. w sprawie T-379/06 Kaimer i in. przeciwko Komisji, pkt 47 i przytoczone tam orzecznictwo). W tych ramach na Komisji ciąży w szczególności obowiązek ustalenia wszystkich okoliczności pozwalających na stwierdzenie udziału danego przedsiębiorstwa w takim naruszeniu oraz jego odpowiedzialności za poszczególne zachowania składające się na nie (ww. wyrok w sprawie Komisja przeciwko Anic Partecipazioni, pkt 86). Wynika stąd, że udział przedsiębiorstwa w kartelu nie może opierać się na spekulacjach bazujących na niedokładnych informacjach (zobacz podobnie ww. wyrok w sprawie Kaimer i in. przeciwko Komisji, pkt 69–71).
- 59 Ponadto jest normalne, że działania, które składają się na praktyki i porozumienia o charakterze antykonkurencyjnym, mają miejsce poza prawem, że spotkania odbywają się potajemnie, a dokumentacja z tym związana jest ograniczona do minimum. Wynika z tego, że nawet jeśli Komisja odkryje dokumenty świadczące wyraźnie o bezprawnym nawiązaniu kontaktu pomiędzy przedsiębiorstwami, dokumenty te będą zazwyczaj jedynie fragmentaryczne i odosobnione, w związku z czym często będzie konieczna rekonstrukcja poszczególnych elementów w drodze dedukcji. Dlatego też w większości przypadków istnienie praktyki lub porozumienia antykonkurencyjnego musi być wywnioskowane na podstawie zbiegu szeregu okoliczności i poszlak, które razem ujęte mogą stanowić, wobec braku innego spójnego wytłumaczenia, dowód naruszenia reguł konkurencji (wyroki Trybunału: z dnia 7 stycznia 2004 r. w sprawach połączonych C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P i C-219/00 P Aalborg Portland i in. przeciwko Komisji, Rec. s. I-123, pkt 55–57; z dnia 25 stycznia 2007 r. w sprawach połączonych C-403/04 P i C-405/04 P Sumitomo Metal Industries i Nippon Steel przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-729, pkt 51). Owe stwierdzenia znajdują też zastosowanie w drodze analogii do dowodu na udział przedsiębiorstwa w naruszeniu prawa konkurencji.

- 60 Następnie należy zaznaczyć, że porozumienia i uzgodnione praktyki, o których mowa w art. 81 ust. 1 WE, muszą wynikać ze współdziałania kilku przedsiębiorstw, które wszystkie są współsprawcami naruszenia, lecz których uczestnictwo może przybrać różne formy w zależności między innymi od cech szczególnych danego rynku, od pozycji każdego przedsiębiorstwa na tym rynku, od zamierzonych celów oraz wybranych lub rozważanych warunków realizacji. W konsekwencji sama okoliczność, że każde przedsiębiorstwo uczestniczy w naruszeniu w odpowiedniej dla siebie formie, nie wystarczy, by wyłączyć jego odpowiedzialność za całość naruszenia, łącznie z zachowaniami, które zostały w rzeczywistości podjęte przez pozostałe przedsiębiorstwa uczestniczące w naruszeniu, ale którym przyświeca ten sam cel lub które pociągają za sobą ten sam antykonkurencyjny skutek (ww. w pkt 58 wyrok w sprawie Komisja przeciwko Anic Participazioni, pkt 79, 80; wyrok Sądu z dnia 6 marca 2012 r. w sprawie T-53/06 UPM-Kymmene przeciwko Komisji, pkt 53).
- 61 Tak więc przedsiębiorstwu, które uczestniczyło w jednolitym i złożonym naruszeniu przez własne zachowania odpowiadające definicji porozumienia lub praktyki uzgodnionej o antykonkurencyjnym celu w rozumieniu art. 81 ust. 1 WE oraz przyczyniające się do realizacji naruszenia w całości, może być również przypisana odpowiedzialność za zachowania innych przedsiębiorstw składające się na to samo naruszenie za cały okres jego uczestnictwa w tym naruszeniu (ww. w pkt 58 wyrok w sprawie Komisja przeciwko Anic Participazioni, pkt 83; ww. w pkt 60 wyrok w sprawie UPM-Kymmene przeciwko Komisji, pkt 52).
- 62 Jednak istnienie jednolitego i ciągłego naruszenia nie oznacza koniecznie, że danemu przedsiębiorstwu uczestniczącemu w tym lub innym elemencie składowym tego naruszenia można przypisać odpowiedzialność za całe naruszenie. Komisja musi jeszcze wykazać, że owo przedsiębiorstwo wiedziało o działaniach antykonkurencyjnych pozostałych przedsiębiorstw na poziomie europejskim lub że mogło rozsądnie je przewidzieć. Sama identyczność pomiędzy celem porozumienia, w którym uczestniczyło przedsiębiorstwo, a celem kartelu całościowego nie wystarczy, by przypisać temu przedsiębiorstwu uczestnictwo w kartelu całościowym. Należy bowiem przypomnieć, że art. 81 ust. 1 WE nie znajduje zastosowania, jeżeli brak jest zgodnego oświadczenia woli zainteresowanych stron (zob. wyrok Sądu z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie T-18/05 IMI i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1769, pkt 88 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 63 Dlatego też dopiero w chwili, gdy przedsiębiorstwo uczestniczące w porozumieniu dowiedziało się lub powinno było się dowiedzieć, że w ten sposób przystępuje do kartelu całościowego, jego uczestnictwo w owym porozumieniu może stanowić wyraz jego przystąpienia do całego tego kartelu (ww. wyrok w sprawie Sigma Technologie przeciwko Komisji, pkt 45; wyroki Sądu: z dnia 16 listopada 2011 r. w sprawie T-59/06 Low & Bonar i Bonar Technical Fabrics przeciwko Komisji, pkt 61; z dnia 30 listopada 2011 r. w sprawie T-208/06 Quinn Barlo i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-7953, pkt 144). Innymi słowy należy wykazać, że dane przedsiębiorstwo zamierzało przyczynić się swoim zachowaniem do osiągnięcia wspólnych celów realizowanych przez ogół uczestników oraz że było świadome zachowań o znamionach naruszenia, planowanych lub wprowadzonych w życie przez inne przedsiębiorstwa w dążeniu do tych samych celów, lub że mogło je rozsądnie przewidzieć i było gotowe zaakceptować wynikające z nich ryzyko (ww. w pkt 58 wyrok w sprawie Komisja przeciwko Anic Participazioni, pkt 83, 87, 203; wyroki Trybunału: z dnia 6 grudnia 2012 r. w sprawie C-441/11 P Komisja przeciwko Verhuizingen Coppens, pkt 42; z dnia 11 lipca 2013 r. w sprawie C-444/11 P Team Relocations i in. przeciwko Komisji, pkt 50).
- 64 Dane przedsiębiorstwo powinno zatem znać ogólny zakres i podstawowe cechy kartelu całościowego (zob. podobnie wyroki Sądu: z dnia 14 grudnia 2006 r. w sprawach połączonych od T-259/02 do T-264/02 i T-271/02 Raiffeisen Zentralbank Österreich i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-5169, pkt 191, 193; z dnia 24 marca 2011 r. w sprawie T-385/06 Aalberts Industries i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1223, pkt 111–119).

- 65 Gdy ma to miejsce, okoliczność, że dane przedsiębiorstwo nie uczestniczyło we wszystkich działaniach składających się na kartel lub że odgrywało pomniejszą rolę w tych działaniach, w które było zaangażowane, należy uwzględnić jedynie przy ocenie wagi naruszenia i ewentualnie przy określeniu kwoty grzywny (ww. w pkt 58 wyrok w sprawie Komisja przeciwko Anic Partecipazioni, pkt 90; wyrok Sądu z dnia 14 maja 1998 r. w sprawie T-295/94 Buchmann przeciwko Komisji, Rec. s. II-813, pkt 121).
- 66 W niniejszej sprawie nie została zakwestionowana okoliczność, że skarżąca nie uczestniczyła we wszystkich elementach składowych naruszenia. Ponadto Komisja przyznała, że skarżąca nie wzięła udziału w żadnym ze spotkań w ścisłym znaczeniu przedstawicieli klubu zarówno w okresie poprzedzającym okres, w odniesieniu do którego Komisja stwierdziła uczestnictwo skarżącej w spornym naruszeniu, jak i w samym tym okresie.
- 67 Zgodnie z zasadami omówionymi w pkt 60–64 powyżej wynika stąd, że w celu ustalenia uczestnictwa skarżącej w jednolitym i ciągłym naruszeniu wskazanym w zaskarżonej decyzji Komisja musi wykazać nie tylko antykonkurencyjny charakter kontaktów między skarżącą z jednej strony a AGC/Splintex i Saint-Gobain z drugiej strony w okresie od listopada 2001 r. do marca 2003 r., ale również to, że skarżąca wiedziała lub, rozsądnie zakładając, powinna była wiedzieć, po pierwsze, o tym, że wspomniane kontakty miały na celu przyczynić się do realizacji ogólnego planu kartelu, a po drugie, o ogólnym zakresie i podstawowych cechach tego kartelu, które zostały omówione w pkt 55 powyżej.
- W przedmiocie antykonkurencyjnego charakteru kontaktów między skarżącą a niektórymi z jej konkurentów
- 68 Zgodnie z zaskarżoną decyzją z szeregu dokumentów i poszlak wynika, że poprzez swe własne zachowanie skarżąca uczestniczyła w realizacji ogólnego celu kartelu. Komisja podkreśla w szczególności, że skarżąca nawiązała kontakty, które pozwalają wykazać jej uczestnictwo w jednolitym i ciągłym naruszeniu pod koniec 2001 r. (z AGC), w maju 2002 r. (z Saint-Gobain) oraz w ciągu pierwszego kwartału 2003 r. (z AGC/Splintex).
- 69 Jeśli chodzi o 2001 r., z notatek wyjaśniających sporządzonych przez byłego dyrektora departamentu „Produkcja” skarżącej wynika, że przedstawiciel tej ostatniej, D., prowadził rozmowy z pracownikiem AGC/Splintex w sprawie uzyskania umów dotyczących dostaw szkła samochodowego dla Fiata oraz dla jego spółki zależnej Iveco. Zdaniem Komisji owe notatki dowodzą tego, że skarżąca zgodziła się nie konkurować z AGC/Splintex w zakresie uzyskania umów na dostawy dla Fiata. Skarżąca zażądała, by w zamian AGC/Splintex podniosła swe ceny względem producenta samochodów użytkowych Iveco. Następnie, co się tyczy 2002 r., Komisja przedstawia sprawozdanie z rozmowy telefonicznej w dniu 22 maja 2002 r. między pracownikami Saint-Gobain a K.H., ówczesnym dyrektorem sprzedaży skarżącej, z którego to sprawozdania wynika, że skarżąca wiedziała o kartelu między trzema dużymi producentami szkła samochodowego. Wreszcie jeśli chodzi o 2003 r., Komisja opiera się na notatkach sporządzonych przez pracownika AGC, G., z których wynika, że przedsiębiorstwo to i skarżąca nawiązały z sobą kontakt w celu omówienia umowy na dostawy szyb bocznych przeznaczonych dla nowego modelu Volkswagena Passata. Uczestnictwo skarżącej w całym kartelu znajduje też potwierdzenie w ustnych oświadczeniach wnioskującej o złagodzenie sankcji.
- 70 Należy zauważyć w tym względzie przede wszystkim, że wprowadzie dokument, o którym mowa w przypisie 249 zaskarżonej decyzji, a który jest oznaczony numerem referencyjnym PDR12 i jest załączony do odpowiedzi na skargę, zawiera nawiązanie do skarżącej oraz do kilku jej konkurentów w zakresie dostaw szyb drzwiowych przeznaczonych dla Volkswagena Polo, jednak wspomniany dokument jest opatrzony datą 29 lipca 1999 r. Tak więc ów dokument został sporządzony ponad dwa lata przed dniem, od którego Komisja uwzględniła uczestnictwo skarżącej w spornym kartelu, mianowicie dniem 19 listopada 2001 r. Wynika stąd, że – zakładając nawet, iż dokument ten odzwierciedla antykonkurencyjny kontakt, jaki nawiązała skarżąca, lecz którego Komisja postanowiła

jej nie przypisywać – nie jest on właściwy, by wykazać uczestnictwo skarżącej w jednolitym i ciągłym naruszeniu wskazanym w zaskarżonej decyzji między dniem 19 listopada 2001 r. a dniem 11 marca 2003 r.

- 71 Następnie chociaż szereg fragmentów oświadczeń złożonych przez wnioskującą o złagodzenie sankcji w dniu 25 lutego i w dniu 14 marca 2005 r. wskazuje na pewne kontakty między Saint-Gobain i skarżącą w ciągu 2000 r., Komisja nie uznała w zaskarżonej decyzji, że owe kontakty pozwalały wykazać uczestnictwo skarżącej w ogólnym planie kartelu między członkami klubu. Z zaskarżonej decyzji wynika też, że wprawdzie sytuacja skarżącej została poruszona przez członków klubu przed listopadem 2001 r., ponieważ próbowali oni wciągnąć ją do dyskusji, wykorzystując okoliczność, że skarżąca – w przeciwieństwie do nich – nie dysponowała własnymi zdolnościami w zakresie produkcji szkła płaskiego, jednak Komisja uwzględniła uczestnictwo skarżącej w jednolitym i ciągłym naruszeniu dopiero od dnia 19 listopada 2001 r., w którym skarżąca i AGC/Splintex nawiązały z sobą pewne kontakty.
- 72 Ponadto z notatek sporządzonych między dniem 19 listopada 2001 r. a dniem 12 grudnia 2001 r. przez H., ówczesnego dyrektora departamentu „Produkcja” skarżącej, wynika, że ta ostatnia nawiązała pewne kontakty o znamionach zмовы z AGC/Splintex za pośrednictwem swego przedstawiciela na Włochy, D. Tak więc chociaż nie można wywnioskować z tych notatek istnienia porozumienia niezgodnego z prawem w rozumieniu art. 81 ust. 1 WE, wskazują one przynajmniej, że D. i M., ówczesny dyrektor Splintex, prowadzili w tym okresie rozmowy o charakterze antykonkurencyjnym w sprawie dostaw dla Iveco i Fiata. W odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów skarżąca potwierdziła zresztą niestosowny charakter działań podjętych w tym względzie przez jej przedstawiciela.
- 73 Komisja przedstawia ponadto sprawozdanie z rozmowy telefonicznej w dniu 22 maja 2002 r. między D.W. i V.G., ówczesnymi pracownikami odpowiedzialnymi za dużych klientów w Saint-Gobain, a K.H., ówczesnym dyrektorem sprzedaży skarżącej. Owo jednostronicowe sprawozdanie zostało zajęte w pomieszczeniach skarżącej.
- 74 Z tego sprawozdania wynika, iż D.W. i V.G. zawiadomili K.H., że Fiat poinformował Saint-Gobain, iż otrzymał „nadzwyczaj dobrą ofertę” od „mniejszego dostawcy” w zakresie szyb przeznaczonych dla Lancii Lybry, i że Fiat oświadczył Saint-Gobain, iż ta ostatnia będzie mogła zachować to zamówienie, tylko jeśli złoży nowe oferty i zaproponuje nowe ceny. Ponadto zgodnie z tym sprawozdaniem pracownicy odpowiedzialni za dużych klientów w Saint-Gobain nawiązali do istnienia „jasnego porozumienia w sprawie szyb” ze skarżącą, zgodnie z którym żadna ze stron tego porozumienia nie przedstawi „absurdalnych cen, i na pewno nie zrobi tego w zakresie projektów pozyskanych przez drugą stronę”. Pracownicy odpowiedzialni za dużych klientów w Saint-Gobain dodali, że sądzili, iż skarżąca, poprzez swe zachowanie, „popęłiła błąd [...] bez uzgodnień”. Saint-Gobain nalegała w tym względzie na współpracę między trzema dużymi producentami szkła samochodowego w sprawie modeli: Opel Frontera, Audi A3, Audi A6 i Volkswagen Passat. Ze wspomnianego sprawozdania wynika również, że Saint-Gobain zaproponowała spotkanie w Akwizgranie w Niemczech celem omówienia kwestii „Lybry, jak również kolejnych projektów”, przy czym K.H. zrozumiał to ostatnie sformułowanie jako dotyczące Volkswagena Passata. Sprawozdanie kończy się wreszcie następującą uwagą: „Proszę zniszczyć ten dokument, nie może zostać żaden ślad z niniejszej rozmowy”.
- 75 Zdaniem skarżącej owo sprawozdanie pozwala jedynie na stwierdzenie niezadowolenia Saint-Gobain w stosunku do konkurencyjnych cen, które stosowała ona w ramach dostaw szyb dla Fiata, w szczególności jeśli chodzi o szyby przeznaczone dla Lancii Lybry.
- 76 Nie można jednak zgodzić się z taką interpretacją. Z treści tego sprawozdania można bowiem wydedukować, że przejaw niezadowolenia pracowników odpowiedzialnych za dużych klientów w Saint-Gobain w stosunku do skarżącej wynikał z naruszenia przez tę ostatnią porozumienia zawartego z Saint-Gobain w kwestii dostaw szkła samochodowego przeznaczonego dla Lancii Lybry.

Tymczasem dla celów stosowania art. 81 ust. 1 WE uwzględnienie konkretnych skutków porozumienia jest zbędne, jeśli jest oczywiste, że ma ono na celu zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji wewnątrz wspólnego rynku (wyroki Trybunału: z dnia 2 października 2003 r. w sprawie C-198/99 P Ensidesa przeciwko Komisji, Rec. s. I-11111, pkt 60; z dnia 21 września 2006 r. w sprawie C-105/04 P Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-8725, pkt 136). Tak więc fakt, iż przedsiębiorstwo uczestniczące w porozumieniu w sprawie podziału rynku nie przestrzega później uzgodnionych cen i kwot, nie zwalnia go z odpowiedzialności (wyrok Trybunału z dnia 11 lipca 1989 r. w sprawie 246/86 Belasco i in. przeciwko Komisji, Rec. s. 2117; wyrok Sądu z dnia 6 kwietnia 1995 r. w sprawie T-141/89 Trefileurope przeciwko Komisji, Rec. s. II-791, pkt 60; zob. podobnie wyrok Sądu w sprawie T-148/89 Trefilunion przeciwko Komisji, Rec. s. II-1063, pkt 79).

- 77 Komisja odwołuje się również do notatek sporządzonych w styczniu i marcu 2003 r. przez G, ówczesnego dyrektora handlowego AGC/Splintex, celem zilustrowania kontaktów, które miały miejsce między skarżącą a przedstawicielami AGC/Splintex i Saint-Gobain w przedmiocie nowego modelu Volkswagena Passata. Owe notatki zawierają w szczególności szereg danych dotyczących różnych szyb do nowego Volkswagena Passata, a zwłaszcza ceny. Wspomina się w nich wielokrotnie o „rekompensacie” między producentami szkła samochodowego i zdają się one wskazywać, iż skarżąca produkuje 10 000 sztuk szkła laminowanego rocznie.
- 78 Jak przyznaje sama skarżąca, na początku 2003 r. skontaktowała się ona kilkakrotnie przez telefon z AGC/Splintex celem omówienia dostaw szyb dla nowego Volkswagena Passata. Skarżąca podnosi jednak, że nie otrzymała w żadnym razie zapewnienia, iż będzie mogła liczyć na tę umowę, i że zamówienie na szyby, jakie w końcu złożył jej Volkswagen, wynikało z konkurencyjnego charakteru jej oferty, jak również „z doskonałej jakości szkła, które dostarczała [ona] dla poprzedniego modelu Passata po niezwykle konkurencyjnej cenie”. Skarżąca twierdzi też, że w 2001 r. trzech duży producenci szkła samochodowego postanowili podzielić dostawy przeznaczone dla nowego modelu Volkswagena Passata między Saint-Gobain, Pilkington i nią samą w ten sam sposób co dla poprzedniego modelu, i to niezależnie od jej woli.
- 79 Nie można jednak zgodzić się z tymi wyjaśnieniami. Prawdą jest, że przedstawione przez Komisję notatki G. nie pochodzą od samej skarżącej. Należy jednak podkreślić, że w odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów skarżąca potwierdziła niestosowny charakter kontaktów, jakie utrzymywała z AGC na początku 2003 r. Ponadto szereg fragmentów oświadczeń złożonych przez wnioskującą o złagodzenie sankcji potwierdza fakt, iż przy okazji rozmów telefonicznych z AGC/Splintex w 2003 r. skarżąca wystąpiła o przyznanie umowy na dostawy szyb bocznych przeznaczonych dla nowego Volkswagena Passata celem zachowania zamówienia, które zdobyła na poprzedni model tego samego samochodu. Zgodnie z rzezonymi oświadczeniami Saint-Gobain i AGC/Splintex wyraziły swą zgodę na to, by skarżąca w dalszym ciągu dostarczała szyby boczne dla nowego Volkswagena Passata. Ponadto ze sprawozdania z rozmowy telefonicznej w dniu 22 maja 2002 r. między K.H. z jednej strony a D.W. i V.G. z drugiej strony, o którym mowa w pkt 73–76 powyżej, wynika, że skarżąca wiedziała od tego momentu o zamiarze Saint-Gobain omówienia podziału dostaw szyb przeznaczonych dla nowego Volkswagena Passata.
- 80 Tak więc należy uznać za ustalone, iż na początku 2003 r. skarżąca utrzymywała kontakty o znamionach zмовы z AGC/Splintex w przedmiocie dostaw szyb bocznych przeznaczonych dla nowego modelu Volkswagena Passata. Okoliczność, że w 2001 r. trzech duży producenci szkła samochodowego postanowili, bez skonsultowania się ze skarżącą, że dostawy szyb przeznaczonych dla tego nowego modelu będą rozdzielone między Saint-Gobain, Pilkington i skarżącą w ten sam sposób co dla poprzedniego modelu, nie ma w tym względzie znaczenia. Zakładając bowiem nawet, że ta okoliczność została wykazana, z akt sprawy wynika, iż wyjście nowego modelu Volkswagena Passata doprowadziło do specyficznych dyskusji o znamionach zмовы, w których tym razem skarżąca brała udział.

- 81 Dlatego też z przedstawionego powyżej rozumowania wynika, że Komisja nie popełniła błędu, stwierdzając, iż skarżąca utrzymywała pewne dwustronne kontakty o charakterze antykonkurencyjnym z AGC/Splintex z jednej strony i z Saint-Gobain z drugiej strony w okresie od listopada 2001 r. do marca 2003 r.
- W przedmiocie uczestnictwa skarżącej w kartelu całościowym na rynku szkła samochodowego, istniejącym między członkami klubu
- 82 Zgodnie z zasadami omówionymi w pkt 60–64 powyżej stwierdzenie istnienia pewnych dwustronnych kontaktów o charakterze antykonkurencyjnym między skarżącą i AGC/Splintex z jednej strony i z Saint-Gobain z drugiej strony w okresie od listopada 2001 r. do marca 2003 r. nie wystarczy jednak, by wykazać uczestnictwo skarżącej w jednolitym i ciągłym naruszeniu, które jest przedmiotem zaskarżonej decyzji. Skoro nie jest kwestionowana okoliczność, że skarżąca nie wzięła udziału w żadnym ze spotkań klubu w ścisłym znaczeniu, należy zbadać, po pierwsze, czy wiedziała ona lub powinna była bezwzględnie wiedzieć, że zмова, w jakiej uczestniczyła, wpisywała się w ogólny plan tego jednolitego i ciągłego naruszenia, który został opisany w pkt 55 powyżej, a po drugie, czy знаła lub powinna była bezwzględnie znać ogólny zakres i podstawowe cechy całego kartelu.
- 83 Sąd musi zatem sprawdzić, czy Komisja nie popełniła błędu, stwierdzając, że skarżąca wiedziała lub powinna była bezwzględnie wiedzieć, iż kontakty o znamionach zмowy, o których mowa w pkt 68–81 powyżej, wpisywały się w ramy kartelu dotyczącego całego rynku dostaw szkła samochodowego w EOG poprzez koordynację polityki cenowej oraz polityki przyznawania zniżek, jak również strategii dostaw dla klientów celem utrzymania ogólnej stabilności pozycji stron na wspomnianym rynku oraz poprzez regularną kontrolę udziałów w rynku i stosowanie mechanizmu wyrównawczego (zobacz podobnie ww. w pkt 65 wyrok w sprawie Buchmann przeciwko Komisji, pkt 118–122).
- 84 W pierwszej kolejności należy zaznaczyć w tym względzie, że w piśmie denuncjującym sporny kartel skierowanym do Komisji przez niemieckiego adwokata działającego na rzecz anonimowego klienta (zob. pkt 4 powyżej) skarżąca nie została przedstawiona jako przedsiębiorstwo uczestniczące w kartelu.
- 85 W drugiej kolejności należy podkreślić, że w motywach 113 i 114 zaskarżonej decyzji Komisja nawiązuje do dwóch ważnych spotkań klubu, które odbyły się w dniach 6 grudnia 2001 r. i 10 lipca 2002 r., w trakcie których owe przedsiębiorstwa dokonały ogólnej oceny funkcjonowania spornego kartelu i niezbędnych dostosowań w celu skutecznego kontynuowania swej zмowy w przedmiocie udziałów w rynku. Przy okazji tych spotkań opracowano tabele określające pewne prognozy lub cele w zakresie udziałów w rynku każdego z tych trzech przedsiębiorstw.
- 86 Tymczasem, po pierwsze, bezsporne jest, że skarżąca nie uczestniczyła w żadnym z tych dwóch spotkań, mimo że miały one miejsce w okresie, w ciągu którego Komisja stwierdziła jej uczestnictwo w naruszeniu. Po drugie, skarżąca nie została wymieniona w tabelach zawierających prognozy w zakresie udziałów w rynku przygotowanych przez trzech dużych producentów szkła samochodowego podczas wspomnianych spotkań.
- 87 W trzeciej kolejności – odrębne notatki zbadane w pkt 72–80 powyżej nie pozwalają uznać, że skarżąca winna była koniecznie dojść do wniosku, iż utrzymując pewne dwustronne kontakty o charakterze antykonkurencyjnym z AGC/Splintex i Saint-Gobain pod koniec 2001 r., w 2002 r. i na początku 2003 r., wpisywała się w ramy kartelu całościowego zmierzającego do zapewnienia stabilności udziałów w rynku uczestników rzeczzonego kartelu w całym EOG.
- 88 Prawdą jest, że szereg fragmentów notatek sporządzonych przez pracownika skarżącej w listopadzie i w grudniu 2001 r. dostarcza informacji dowodzących tego, że skarżąca wiedziała, iż między trzema dużymi producentami szkła samochodowego istniały uzgodnienia wychodzące poza rynek włoski. Otóż w notatce z dnia 19 listopada 2001 r. można przeczytać, że „[M.] jest przychylny uzgodnieniom

Splintex-Soliver, skoro prowadzą one uzgodnienia z Saint-Gobain i Pilkington [...], a w notatce z dnia 30 listopada 2001 r., że „[M. chce] z pewnością poruszyć podczas takiego spotkania kwestię szyb samochodowych dla wszystkich państw, a nie tylko dla Włoch”. Z notatki z dnia 30 listopada 2001 r. wynika też, że skarżąca była świadoma faktu, iż M. będzie chciał prawdopodobnie objąć dyskusję Europę, nawet jeśli ta notatka wskazuje, iż skarżąca dała D. instrukcję, by podczas spotkania przewidzianego z nim w dniu 4 grudnia 2001 r. „rozmawiać tylko o rynku włoskim”. Ponadto z notatki z dnia 12 grudnia 2001 r. wynika, że wprowadzie to spotkanie rzeczywiście miało miejsce, jednak D. był „bardzo nieścisły” w jego przedmiocie i że przy tej okazji „nie było już mowy o spotkaniu [między S.B., ówczesnym dyrektorem skarżącej, a M., dyrektorem Splintex]”. W rzeczonyj notatce H. wspomina jeszcze o swym wrażeniu[, że] D. poruszył z [M.] inne problemy, które nie miały nic wspólnego ze [skarżącą].

- 89 Prawdą jest również, że sprawozdanie z rozmowy telefonicznej w dniu 29 maja 2002 r. odnosi się do „współpracy” między trzema dużymi producentami szkła samochodowego w przedmiocie czterech modeli samochodów należących do dwóch grup sektora motoryzacyjnego, mianowicie do General Motors w zakresie Opla Frontery i do Volkswagena w zakresie Audi A3 i A6, jak również Volkswagena Passata. Mając na względzie charakter tych kontaktów oraz kontekst, w jakim były utrzymywane, skarżąca mogła w rozsądny sposób zakładać, że owe uzgodnienia lub współpraca miały charakter antykonkurencyjny. Skarżąca przyznała zresztą w swej odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, że znaczne podwyżki cen szkła płaskiego, w obliczu których stanęła zwłaszcza na początku 2001 r., zasugerowały jej istnienie kontaktów o znamionach zmowy między tymi trzema dużymi producentami szkła samochodowego.
- 90 Niemniej owe okoliczności nie wystarczają, by wykazać, że skarżąca знаła lub powinna była bezwzględnie znać ogólny cel polegający na zapewnieniu stabilizacji rynku szkła samochodowego, realizowany przez członków klubu w drodze szeregu praktyk o znamionach zmowy obejmujących prawie wszystkich producentów samochodów. Tak więc odniesienia do „uzgodnień” lub „współpracy” nie dostarczają żadnej informacji na temat charakteru i zakresu kartelu między trzema dużymi producentami szkła samochodowego. Podobnie z odniesienia do współpracy dotyczącej czterech modeli samochodów osobowych należących tylko do dwóch grup sektora motoryzacyjnego nie można wywnioskować, że skarżąca winna była bezwzględnie znać ogólny zakres kartelu, który zmierzał do zapewnienia stabilizacji całego rynku, ponieważ takie odniesienie może być rozumiane jako odzwierciedlające okazjonalne praktyki antykonkurencyjne dotyczące przyznania pewnych umów na dostawy, które nie obejmują jednak ogólnego celu polegającego na utrzymaniu udziałów w rynku należących do uczestników.
- 91 Z tych względów dowody przedstawione przez Komisję nie pozwalają też wykazać, że skarżąca знаła lub powinna była bezwzględnie znać podstawowe zasady funkcjonowania spornego kartelu, mianowicie, po pierwsze, fakt koordynowania polityki cenowej oraz polityki przyznawania zniżek, jak również strategii dostaw dla producentów samochodów, po drugie, fakt, iż dwustronne i trójstronne spotkania były regularnie organizowane między członkami klubu w celu zapewnienia kontroli udziałów w rynku oraz zbadania faktycznej realizacji uzgodnień o charakterze zmowy zadecydowanych podczas poprzednich spotkań i dotyczących przyznania określonych umów na dostawy, a po trzecie, fakt, iż celem zagwarantowania, by ogólna sytuacja podaży na poziomie EOG była zgodna z ustalonym podziałem, podejmowane były środki wyrównawcze w formie rekompensat w zakresie niektórych umów na dostawy, gdy przyznanie umowy na dostawy nie odbyło się tak, jak było przewidziane.
- 92 Co się tyczy notatek sporządzonych w 2003 r. przez pracownika AGC/Splintex, nie mają one wpływu na powyższe wnioski, ponieważ po pierwsze, stanowią one wewnętrzne notatki AGC/Splintex, a po drugie, nie zawierają one w żadnym razie informacji pozwalających wykazać, że skarżąca знаła lub powinna była bezwzględnie znać ogólny zakres i podstawowe cechy spornego kartelu opisane powyżej.

- 93 W czwartej kolejności – w oświadczeniu złożonym Komisji w dniu 19 grudnia 2005 r. wnioskująca o złagodzenie sankcji skomentowała pewne notatki sporządzone przez B., byłego dyrektora sprzedaży w AGC/Splintex. W ramach tego oświadczenia wnioskująca o złagodzenie sankcji przedstawiła skarżącą jako podmiot trzeci względem kartelu między członkami klubu. Wbrew twierdzeniom Komisji ów opis nie został sporządzony w kwestii przyznania konkretnej umowy, ale w odniesieniu do podziału udziałów w rynku między wspomnianymi członkami w zakresie producenta – Fiata, tak jak ten podział wynika z notatek sporządzonych przez B. podczas spotkania klubu, które odbyło się w dniu 30 kwietnia 2002 r. Tak więc ów opis nie tylko obejmował okres, w którym uczestnictwo skarżącej w naruszeniu zostało uwzględnione przez Komisję, ale ponadto dotyczył on jednego z producentów samochodów, względem którego Komisja stwierdziła istnienie kontaktów o znamionach zмовы między skarżącą a AGC/Splintex w oparciu o odrębne notatki sporządzone przez pracownika skarżącej w listopadzie i grudniu 2001 r., a zatem wiele miesięcy przed spotkaniem w dniu 30 kwietnia 2002 r.
- 94 Wnioskująca o złagodzenie sankcji wskazała ponadto w tym samym fragmencie swych oświadczeń, że jeśli umowa została pozyskana przez konkurenta jednego z członków klubu, to – cytując w tym względzie skarżącą – stwierdziła ona, iż takie przyznanie umowy na dostawy nie prowadziło do wyrównania. Ten dokument z akt sprawy wskazuje zatem, że w okresie, dla którego Komisja uwzględniła jednak uczestnictwo skarżącej w jednolitym i ciągłym naruszeniu wskazanym w zaskarżonej decyzji, przyznanie skarżącej przez producenta samochodów umowy na dostawy nie prowadziło do uruchomienia mechanizmu wyrównawczego między członkami klubu. Tymczasem jak zostało przypomniane w szczególności w pkt 21 i 55 powyżej, rzeczony mechanizm zajmował istotne miejsce w funkcjonowaniu spornego kartelu, ponieważ przyczyniał się do realizacji celu polegającego na ogólnej stabilizacji udziałów w rynku przedsiębiorstw uczestniczących w kartelu pomimo przypadków, w których podział umów na dostawy zadecydowany wcześniej w ramach klubu nie został dokonany.
- 95 W piątej kolejności – argument Komisji, zgodnie z którym odniesienia do skarżącej zawarte w notatkach sporządzonych przy okazji spotkań, które odbyły się w dniach 27 października i 9 listopada 2000 r., potwierdzają nie tylko to, że trzech dużych producentów szkła samochodowego przewidzieli dla skarżącej rolę w realizacji ogólnego planu kartelu, ale również to, że skarżąca знаła lub powinna była bezwzględnie znać ów plan, również nie zasługuje na uwzględnienie.
- 96 Należy zaznaczyć w tym względzie, że dwa spotkania, do których Komisja nawiązuje, odbyły się ponad rok przed dniem, od którego Komisja uwzględniła uczestnictwo skarżącej w spornym naruszeniu. Ponadto skarżąca zakwestionowała twierdzenie, że brała udział w tych dyskusjach lub że została poinformowana przez któregoś z ich uczestników o ich treści. Jeśli chodzi o spotkanie w dniu 9 listopada 2000 r., Komisja przyznała ponadto w motywie 294 zaskarżonej decyzji, że nie istniał żaden dowód na to, iż notatki dotyczące tego spotkania, w których wspomina się o skarżącej, zostały sporządzone przez tę ostatnią i przekazane przez jednego z uczestników w jej imieniu.
- 97 Sąd uważa zatem, że owe odniesienia do skarżącej zawarte w notatkach sporządzonych na długo przed początkiem jej domniemywanego uczestnictwa w naruszeniu oraz podczas spotkań, w których jej uczestnictwo nie zostało wykazane, nie pozwalają na stwierdzenie, że skarżąca знаła lub powinna była bezwzględnie znać ogólny zakres i podstawowe cechy spornego kartelu, tak jak zostały one syntetycznie opisane w pkt 55 powyżej.
- 98 W szóstej kolejności, jeśli chodzi o nawiązania poczynione przez Komisję podczas rozprawy do różnych fragmentów oświadczeń złożonych przez wnioskującą o złagodzenie sankcji, należy stwierdzić, że owe fragmenty nie pozwalają na podważenie tego wniosku. Po pierwsze, zaskarżona decyzja nie zawiera bowiem żadnego szczególnego uzasadnienia wskazującego, w jaki sposób rzeczne fragmenty, rozpatrywane w związku z odrębnymi notatkami omówionymi w pkt 72–80 i 87–92 powyżej lub z ich pominięciem, pozwalają wykazać, że skarżąca знаła lub powinna była bezwzględnie znać ogólny

zakres i podstawowe cechy kartelu całościowego, jak również fakt, iż kontakty, jakie utrzymywała z konkurentami między końcem 2001 r. a marcem 2003 r., wpisywały się w ramy realizacji tego kartelu. Po drugie, wspomniane fragmenty nie pozwalają w żadnym razie na dojście do takiego wniosku.

- 99 Wreszcie w siódmej kolejności – różnica, jaka istnieje między kontekstem przedmiotowej sprawy a kontekstem, w którym zapadł ww. w pkt 53 wyrok w sprawie Sigma Technologie przeciwko Komisji, na którą Komisja położyła nacisk, nie ma decydującego znaczenia w niniejszym przypadku.
- 100 Prawdą jest, że – w przeciwieństwie do niniejszej sprawy – sprawa Sigma Technologie przeciwko Komisji, która dotyczyła praktyk o charakterze zмовы w sektorze rur preizolowanych, charakteryzowała się – jak wskazuje Komisja – dwupoziomą strukturą kartelu, mianowicie na poziomie krajowym i europejskim. W tym kontekście Sąd uznał, iż Komisja nie wykazała, że uczestnicząc w porozumieniu na rynku włoskim, Sigma Technologie wiedziała o działalności antykonkurencyjnej na poziomie europejskim innych przedsiębiorstw lub że mogła ją w sposób rozsądny przewidzieć (ww. w pkt 53 wyrok w sprawie Sigma Technologie przeciwko Komisji, pkt 44).
- 101 Nie ma jednak powodu, by stosowanie zasady wprowadzonej w ww. w pkt 53 wyroku w sprawie Sigma Technologie przeciwko Komisji – zgodnie z którą sama identyczność istniejąca pomiędzy celem porozumienia, w którym uczestniczyło przedsiębiorstwo, a celem kartelu całościowego nie wystarczy, by przypisać temu przedsiębiorstwu uczestnictwo w kartelu całościowym – było ograniczone do przypadków karteli, w których porozumienia są zawierane na różnych poziomach geograficznych (zob. podobnie ww. w pkt 65 wyrok w sprawie Buchmann przeciwko Komisji, pkt 118–122; zob. również analogicznie ww. w pkt 63 wyrok w sprawie Quinn Barlo i in. przeciwko Komisji, pkt 142–151). Jedyne decydujące kryterium pozwalające na wykazanie uczestnictwa przedsiębiorstwa w kartelu całościowym polega bowiem na zbadaniu, czy owo przedsiębiorstwo uczestniczące w tym czy innym porozumieniu lub praktykach uzgodnionych wiedziało lub powinno było wiedzieć, że w ten sposób przystępuje do rzeczowego kartelu całościowego, przejawiając przez to swe przystąpienie do tego kartelu.
- 102 Z rozumowania zawartego w pkt 84–98 powyżej wynika, że Komisja nie przedstawiła tego dowodu w niniejszej sprawie. Nie ma znaczenia w tym względzie okoliczność, że sporny kartel został zorganizowany jedynie na poziomie EOG.
- 103 Należy jeszcze dodać w tym zakresie, że Komisja nie przytacza dowodów na poparcie swego twierdzenia, zgodnie z którym w przeciwieństwie do kartelu na rynku włoskim omawianego w ww. w pkt 53 wyroku w sprawie Sigma Technologie przeciwko Komisji jest mało prawdopodobne, by dwustronne rozmowy o charakterze antykonkurencyjnym między skarżącą i dwoma jej konkurentami miały sens, gdyby nie składały się one na szerszy ogólny plan. Wprost przeciwnie, jak zostało już wskazane w pkt 90 powyżej, można było przypuszczać, że praktyki o znamionach zмовы były decydowane w sposób okazjonalny z zamiarem przyznania pewnych umów na dostawy, przy czym nie obejmowały one ogólnego celu polegającego na ustabilizowaniu udziałów w rynku należących do uczestników takich praktyk na rynku szkła samochodowego w EOG.
- 104 Informacje przekazane przez Komisję nie stanowią zatem zbioru poszlak wystarczającego, aby uznać, że skarżąca uczestniczyła w jednolitym i ciągłym naruszeniu obejmującym trzech dużych producentów szkła samochodowego, które jest przedmiotem zaskarżonej decyzji.
- 105 W tym kontekście należy również oddalić argument Komisji, zgodnie z którym skarżąca nie odcięła się publicznie od treści spotkań członków klubu, aby uniknąć odpowiedzialności związanej podobno z jej uczestnictwem w jednolitym i ciągłym naruszeniu popełnionym przez tych ostatnich. Takie stwierdzenie może mieć bowiem znaczenie tylko w sytuacji, gdy Komisja spełniła obowiązki

wynikające ze spoczywającego na niej ciężaru dowodu, co nie mam miejsca w niniejszej sprawie (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 6 stycznia 2004 r. w sprawach połączonych C-2/01 P i C-3/01 P BAI; wyrok Komisja przeciwko Bayer, Rec. s. I-23, pkt 62, 63).

106 Wynika stąd, iż zarzut pierwszy winien zostać uwzględniony.

W przedmiocie konsekwencji – pod względem stwierdzenia nieważności – wynikających z naruszenia prawa wskazanego w ramach zarzutu pierwszego

107 Mając na uwadze rozważania przedstawione w pkt 68–81 powyżej, zgodnie z którymi skarżąca faktycznie uczestniczyła w niektórych rozmowach dwustronnych o charakterze antykonkurencyjnym z AGC/Splintex i Saint-Gobain między listopadem 2001 r. a marcem 2003 r., należy również zastanowić się, jakie są konsekwencje – pod względem stwierdzenia nieważności – wynikające z naruszenia prawa wskazanego w ramach badania zarzutu pierwszego.

108 Artykuł 264 akapit pierwszy TFUE należy interpretować w ten sposób, że o nieważności aktu zaskarżonego w ramach skargi o stwierdzenie nieważności orzeka się jedynie w zakresie, w jakim skarga jest zasadna (ww. w pkt 63 wyrok w sprawie Komisja przeciwko Verhuizingen Coppens, pkt 36). Zatem sama okoliczność, iż Sąd uznaje zarzut podniesiony przez skarżącą na poparcie jej skargi o stwierdzenie nieważności za zasadny, nie pozwala mu na stwierdzenie automatycznie nieważności zaskarżonego aktu w całości. Stwierdzenie nieważności w całości nie może bowiem nastąpić, gdy z całą oczywistością zarzut ten, odnoszący się wyłącznie do specyficznego aspektu kwestionowanego aktu, może uzasadniać jedynie stwierdzenie nieważności częściowej (ww. w pkt 63 wyrok w sprawie Komisja przeciwko Verhuizingen Coppens, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo).

109 Jeżeli więc przedsiębiorstwo uczestniczyło bezpośrednio w jednym lub większej liczbie zachowań antykonkurencyjnych stanowiących jednolite i ciągłe naruszenie, ale nie zostało wykazane, że poprzez swoje własne zachowanie zamierzało ono przyczynić się do realizacji wspólnych celów wyznaczonych przez pozostałych uczestników kartelu i że znało pozostałe zachowania stanowiące naruszenie, planowane lub wdrażane przez wspomnianych uczestników dla realizacji tych samych celów, lub że w sposób rozsądny mogło je przewidzieć oraz że było gotowe ponieść związane z tym ryzyko, Komisja jest uprawniona do przypisania mu odpowiedzialności jedynie za zachowania, w których uczestniczyło ono bezpośrednio, i za zachowania planowane lub wdrażane przez innych uczestników dla realizacji tych samych celów co cele tego przedsiębiorstwa, co do których wykazano, że o nich wiedziało lub że w sposób rozsądny mogło je przewidzieć i było gotowe ponieść związane z tym ryzyko (ww. w pkt 63 wyrok w sprawie Komisja przeciwko Verhuizingen Coppens, pkt 44). Nie może to jednak prowadzić do zwolnienia tego przedsiębiorstwa z odpowiedzialności za zachowania, co do których bezsporne jest, że wzięło w nich udział, lub za które może być faktycznie uznane za odpowiedzialne (ww. w pkt 63 wyrok w sprawie Komisja przeciwko Verhuizingen Coppens, pkt 45).

110 Podzielenie w ten sposób decyzji Komisji kwalifikującej kartel całościowy jako jednolite i ciągłe naruszenie jest jednak możliwe, jedynie jeżeli z jednej strony danemu przedsiębiorstwu umożliwiono w toku postępowania administracyjnego zrozumienie, że zarzuca mu się nie tylko uczestnictwo w rzeczonym naruszeniu, ale również w niektórych zachowaniach stanowiących ten kartel, a tym samym obronę w tym zakresie, i jeżeli z drugiej strony decyzja ta jest wystarczająco jasna w tym względzie (ww. w pkt 63 wyrok w sprawie Komisja przeciwko Verhuizingen Coppens, pkt 46).

111 W niniejszej sprawie Komisja twierdzi w duplice, że dowody zebrane w kwestii dwustronnych kontaktów między skarżącą a AGC/Splintex oraz Saint-Gobain wskazują na istnienie uzgodnionych praktyk zakazanych przez prawo konkurencji Unii.

- 112 Niezależnie od ewentualnej zasadności tego twierdzenia należy jednak stwierdzić, że Komisja nie uznała w autonomiczny sposób w zaskarżonej decyzji uczestnictwa skarżącej w kontaktach dwustronnych z AGC/Splintex i Saint-Gobain między końcem 2001 r. a marcem 2003 r. za naruszenie art. 81 WE. Komisja zauważyła ponadto w motywie 498 zaskarżonej decyzji, że „sztuczny [byłby] podział ciągłego zachowania [odnośnych przedsiębiorstw] charakteryzującego się tym samym pojedynczym celem na kilka odrębnych naruszeń, w sytuacji gdy, przeciwnie, chodzi[ło] o jednolite naruszenie, które stopniowo skonkretyzowało się w drodze zarówno porozumień, jak i uzgodnionych praktyk” (zobacz analogicznie wyrok Trybunału z dnia 4 lipca 2013 r. w sprawie C-287/11 P Komisja przeciwko Aalberts Industries i in., pkt 65).
- 113 Zgodnie z zasadami przypomnianymi w pkt 110 powyżej w takich okolicznościach sąd Unii nie może samodzielnie dokonać takiej kwalifikacji pod groźbą naruszenia uprawnień przysługujących Komisji na mocy art. 85 WE w zakresie ścigania naruszeń prawa konkurencji Unii i karania za nie.
- 114 Tak więc w tej sytuacji, bez potrzeby badania pozostałych zarzutów skargi, należy stwierdzić nieważność art. 1 lit. d) i art. 2 lit. d) zaskarżonej decyzji, zmienionej decyzją C(2009) 863 wersja ostateczna zawierającą sprostowanie, w zakresie, w jakim, po pierwsze, Komisja stwierdza w niej uczestnictwo skarżącej – w okresie od dnia 19 listopada 2001 r. do dnia 11 marca 2003 r. – w niezgodnym z prawem kartelu na rynku szkła samochodowego w EOG, a po drugie, nakłada z tego tytułu na skarżącą grzywnę w wysokości 4 396 000 EUR.

W przedmiocie kosztów

- 115 Zgodnie z art. 87 § 2 regulaminu postępowania przed Sądem kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę.
- 116 Ponieważ Komisja przegrała sprawę, zgodnie z żądaniem skarżącej należy obciążyć ją kosztami postępowania.

Z powyższych względów

SĄD (druga izba)

orzeka, co następuje:

- 1) **Stwierdza się nieważność art. 1 lit. d) i art. 2 lit. d) decyzji Komisji C(2008) 6815 wersja ostateczna z dnia 12 listopada 2008 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 81 [WE] i art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/39.125 – Szkło samochodowe), zmienionej decyzją Komisji C(2009) 863 wersja ostateczna z dnia 11 lutego 2009 r., w zakresie, w jakim, po pierwsze, Komisja stwierdza w niej uczestnictwo Soliver NV – w okresie od dnia 19 listopada 2001 r. do dnia 11 marca 2003 r. – w niezgodnym z prawem kartelu na rynku szkła samochodowego w Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG), a po drugie, nakłada z tego tytułu na owo przedsiębiorstwo grzywnę w wysokości 4 396 000 EUR.**
- 2) **Komisja Europejska zostaje obciążona kosztami.**

Forwood

Dehousse

Schwarcz

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 10 października 2014 r.

Podpisy

Spis treści

Zaskarżona decyzja	3
Przebieg postępowania i żądania stron	6
Co do prawa	7
Argumenty stron	7
Ocena Sądu	9
W przedmiocie zasadności argumentacji skarżącej	9
– Uwagi wstępne i przypomnienie zasad	9
– W przedmiocie antykonkurencyjnego charakteru kontaktów między skarżącą a niektórymi z jej konkurentów	12
– W przedmiocie uczestnictwa skarżącej w kartelu całościowym na rynku szkła samochodowego, istniejącym między członkami klubu	15
W przedmiocie konsekwencji – pod względem stwierdzenia nieważności – wynikających z naruszenia prawa wskazanego w ramach zarzutu pierwszego	19
W przedmiocie kosztów	20